

В результаті всього вищезазначеного нами доведено важливість та необхідність використання коучингових технологій в діяльності керівників освітніх організацій.

Література

1. Голлви Т. Максимальная самореализация: Работа как внутренняя игра / Тимоти Голлви ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 264 с.
2. Дауни М. Эффективный коучинг: Уроки коуча коучей (Effective Coaching: Lessons from the Coaches' Coach) / Майлз Дауни ; пер. с англ. Е. Гладкова. – М. : Издательство «Добрая книга», 2013. – 288 с.
3. Каннио С. Мастерство коучинга. Лучшие практики в бизнес-коучинге // С. Каннио, В. Лаунер. – Лондон, Мадрид, Нью-Йорк, Мехико, Барселона, Монтеррей, 2012. – 240 с.
4. Кови С. Семь навыков высокоэффективных людей: Мощные инструменты развития личности / Стивен Р. Кови. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 375 с.
5. Coaching / Anna Cywińska, Sylwia Majewska, Kamila Pępiak-Kowalska, Eliza Szvec. – Wydanie pierwsze. – Lublin, 2013. – 190 s.

Огороднійчук Юлія
спеціаліст II категорії
практичний психолог
НВК №10 м. Бердичева

ЖИТТЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: МІФИ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Інтернет – глобальна комп'ютерна мережа, що охоплює увесь світ. Сьогодні вона має близько 1,5 мільярди абонентів у більш ніж 200 країнах світу. Щомісяця розмір мережі збільшується на 7-10%. Аналіз літератури з даного питання переконує нас в тому, що соціальні мережі міцно увійшли у життя багатьох людей, вони не тільки претендують, але вже зайняли визначне місце серед традиційних ЗМІ. Сьогодні багато хто з людей розглядає Інтернет як зразок нового світового ладу, що виник наприкінці ХХ ст. Користувачі World, Wide, Web живуть у «кіберпросторі», який дозволяє вільно «блукати» мережею, що особливо подобається молодим людям [2]. Варто зазначити, що за показниками охоплення населення та впливу на громадську думку електронні ЗМІ в Україні переважають інші комунікативні технології.

Вивчення даного феномену передбачало розробку відповідної програми дослідження, яка була впроваджена у навчально-виховному комплексі «Школа-гімназія-ліцей» №10 м. Бердичева. Експериментом було охоплено 268 осіб, з них 68 чоловік – особи

підліткового віку, 62 чоловіки – особи юнацького віку, 80 чоловік – люди середнього віку.

В процесі роботи було з'ясовано, що у наш час під впливом великомасштабних процесів, що стосуються всього людства в цілому, суспільство зазнає грандіозних метаморфоз [4, с. 91]. Багато хто бачить причину подібних трансформацій у феномені глобалізації. Як відзначають Е.Гідденс, М.Кастельс, Ф.Феррароті, І.Валлерсajn [1; 4, с. 91], глобалізація передбачає цілком нове ставлення до простору і часу. На думку Маргарет Арчер [4, с. 91], глобалізація – це процес, який призводить до охоплюючого весь світ поєднання структур, культур та інститутів.

Одним із явищ процесу глобалізації та найбільших винаходів сучасності на сьогодні є Інтернет – глобальна соціальна мережа, що охопила всі сфери суспільного життя не тільки України, а й людства в цілому. В результаті анкетного опитування були отримані дані, які підтвердили цю тенденцію.

Детальний аналіз отриманих показників дав можливість визначити, що здебільшого респонденти користуються соціальними мережами з різних причин: з метою спілкування – 73,91% осіб підліткового віку, 70,83% осіб юнацького віку та 30% людей середнього віку; іграми захоплюється 30,44% від загальної кількості опитаних осіб підліткового віку, 20,83% осіб юнацького віку та 5% респондентів серед людей середнього віку; для пошуку необхідної інформації – серед підлітків цей показник склав 58,70%, для юнаків – 54,17% та для осіб середнього віку – 70%; перегляд фільмів цікавить переважно більшу частину осіб підліткового віку (63,04%), для осіб юнацького та середнього віку цей показник склав відповідно 33,34% та 30% від загальної кількості опитуваних; такий критерій, як нові знайомства виокремили 17,39% респондентів серед осіб підліткового віку та 20,83% – юнацького; пошук новин здебільшого цікавить людей середнього віку (35%), опитані особи підліткового та юнацького віку цікавляться цим у незначній кількості відповідно 15,22% та 8,33% від загальної кількості опитаних; пошук друзів на сьогодні приваблює лише підлітків (15,22%), що не є дивним, враховуючи їхні психологічні особливості.

Слід зазначити, що соціальна мережа на сьогодні практично акумулювала більшу частину людей. Так за результатами опитування, щодня свій вільний час в соціальній мережі проводить майже 75,37% опитаних від загальної кількості опитаних, серед них 89,13% склали підлітки, 79,17% – представники юнацького віку, та 55% – люди середнього віку, при цьому лише 10% опитаних респондентів старшого віку взагалі не користуються соціальними мережами.

Таким чином, майже третина опитаних просто не уявляє свого життя без доступу до соціальних мереж. Як показали результати

дослідження, на сьогодні, відмовитися від користування соціальними мережами готові лише 15,22% від загальної кількості опитаних представників підліткового віку, 33,33% респондентів категорії юнацького віку та 30% осіб старшого віку.

Важливість соціальних мереж набуває досить значного масштабу, сьогодні соціальні мережі виступають не лише засобом для отримання необхідної інформації, але і порадином, іноді навіть лікарем. Незважаючи на те, що батьки та друзі все ще залишаються головними порадиниками, але як свідчать результати опитування все частіше люди звертаються за порадою і до соціальної мережі. Для певної кількості респондентів: 21,74% - підлітки, 16,67% - юнаки та 30% - особи середнього віку, важливим ресурсом вирішення проблемного питання виступають соціальні мережі.

Залежність від соціальних мереж дедалі більше непокоїть психологів. З кожним днем кількість годин, проведених у віртуальній мережі зростає. Поява нових сервісів та можливостей притягує веб-користувачів – хтось менше часу проводить із сім'єю, зменшується продуктивність навчання та праці. А в результаті такі процеси призводять до глобальних змін у всьому суспільстві. Саме тому, важливим є питання поінформованості суспільства стосовно такого явища як Інтернет-залежність. Отже, результати опитувань свідчать, що 52,24% від загальної кількості опитуваних знають про такий феномен, не знайомі з такою проблемою та частково знайомі відповідно по 23,88% респондентів.

Незважаючи на поінформованість у більшості опитуваних стосовно зазначеного феномену, відношення до соціальних мереж не змінюється. Опитування показало, що лише 19,4% респондентів від загальної кількості респондентів вважає Інтернет загрозою для суспільства, 32,84% зазначили, що Інтернет не несе в собі ніякої загрози, 47,76% вбачають загрозу від Інтернету в окремих випадках. Та все ж таки слід зазначити, що сьогодні найчастіше викликає занепокоєння залежність від соціальних мереж. Важливо враховувати те, наскільки потужним є вплив різноманітних сайтів на психологію людини, перш за все це стосується молоді, але не тільки. У дорослих в Інтернеті також спрацьовують аналогічні психологічні механізми.

За результатами усного опитування 100% респондентів зареєстровані в соціальних мережах і приблизно 58% це люди середнього віку. Тобто соціальні мережі використовуються майже всіма людьми різних вікових категорій без виключення.

Прагнення до виходу у віртуальне середовище може бути обумовлено рядом причин як психологічного так і соціального характеру (стрес, депресія, тривожність, комунікативні й інтимно-особистісні проблеми, учбово-виробничі конфлікти та ін.).

Користувач, що має проблеми в реальному світі, поринаючи у віртуальне середовище намагається піти від психотравмуючої ситуації й компенсувати невдачі, які мали місце в його дійсному житті як наслідок зниження психологічної стійкості особистості. Оскільки вона оберігає особистість від дезінтеграції і особистісних розладів, складає основу внутрішньої гармонії, повноцінного психічного здоров'я, то зниження психологічної стійкості призводить до дезінтеграції особистості, порушення регуляції поведінки та діяльності, розпаду системи життєвих цінностей, мотивів, цілей, що підвищує ризик виникнення залежності. Результати дослідження дозволили нам виокремити низку причин поглиблення у віртуальне життя: здебільшого це можливість розвантажитись, нові цікаві знайомства та можливість бути собою.

Азартна поведінка користувачів соціальних мереж привертає дедалі більше уваги. Тут має значення контроль за власними діями і наслідками прийнятих рішень. Важливий також емоційний підйом, збудження від результатів власних дій – можливих вигравів або програшів, отриманих доходів (у тому числі й втрат), перемог чи поразок тощо. У ході дослідження ми з'ясували, що нерідко вдається до такої поведінки певна кількість осіб. Здебільшого це особи юнацького віку 25% та підлітки 21,74%.

Найчастіше залежність від соціальних мереж виникає в людей, що мають проблеми у спілкуванні, вікові проблеми, проблеми у родині та занижену самооцінку. Звичайно, саме для людей з такими проблемами характерне переживання суб'єктивних труднощів у встановленні взаємин з іншими людьми, особливо у встановленні відносин із представниками протилежної статі. Інтернет створює можливість для заміни незадоволених реальних потреб задоволенням за допомогою заміни об'єкта.

Так було з'ясовано, що знайомства у соціальних мережах вважають цілком нормальним явищем 50% опитаних серед підлітків, 58,33% респондентів юнацького віку та 45% осіб середнього віку.

Необхідно відзначити, що знайомство і підтримка стосунків у соціальних мережах може бути джерелом глибоких особистісних переживань. Можливе формування дружби в Інтернеті, особливо серед підлітків, що надалі при оптимальному розвитку подій переходить у реальну. Значно рідше можна спостерігати вдалий розвиток відносин кохання в Інтернеті. Розміщені на сайтах знайомств дані часто не відповідають дійсності, багато з тих, хто надав свою інформацію, не збираються укласти шлюб чи вступати у тривалі стосунки. Все частіше Інтернет слугує для знайомств та підтримки довготривалих контактів, при цьому слід враховувати, і те, що нерідко опонентами знайомства можуть виступати особи, що зовсім не відповідають не лише особистим уявленням, а й тому, що розміщено в мережі.

У ході дослідження було визначено, що на сьогодні соціальна мережа асоціюється для 65,22% підлітків, 54,17% молоді та 20% осіб середнього віку як можливість спілкування з друзями, для 34,78% респондентів серед підлітків, 50% опитаних осіб юнацького віку та для 80% осіб старшого віку як засіб пошуку інформації.

Враховуючи те, що для багатьох соціальна мережа асоціюється із можливістю спілкування з друзями, все таки більшість респондентів (66,42%) вважає, що спілкування у соціальній мережі не може замінити спілкування з друзями.

Отже, соціальні мережі відіграють особливо впливову роль у сучасних взаємодіях. Вони допомагають формувати і обстоювати правила та ідеологічні настанови, що лежать в їх основі, адже їхні унікальні й потужні технічні можливості та привабливий зміст роблять їх найефективнішими засобами поширення інформації. Сьогодні з впевненістю можна сказати, що соціальні мережі перетинають не тільки географічні кордони, але й межі класів, рас, культур, політик, освіти і статі, поширюючи розваги та інформацію, які прививають чи оновлюють певні погляди та способи мислення як регулярний продукт своєї діяльності.

В результаті експерименту було з'ясовано, що соціальні мережі сьогодні виступають як невід'ємна складова життя. Наступним кроком дослідження було визначити індекс вольової саморегуляції, тобто міру опанування особистістю поведінкою в різноманітних ситуаціях, здатність свідомо керувати своїми діями, бажаннями, станами, за методикою А.Зверькова та Є.Ейдмана. Після обробки отриманих результатів ми з'ясували, що високий індекс вольової саморегуляції мають 41,3% опитаних осіб підліткового віку, 45,83% осіб юнацького віку та 60% осіб середнього віку. Поряд із цим варто зазначити, що у 41,3% серед респондентів підліткового віку прослідковується низький індекс вольової саморегуляції.

Отже, результати дослідження дають можливість вважати, що здебільшого нашому суспільству притаманна емоційно зрілість, активність, незалежність. Вони здебільшого спокійні, упевнені у собі, мають чітко виражену стійкість намірів, реалістичність поглядів, розвинене почуття особистого обов'язку. Як правило, вони добре рефлектують особисті мотиви, планомірно втілюють власні наміри, вміють розподіляти зусилля і здатні контролювати свої вчинки, володіють вираженою соціально-позитивною спрямованістю. У граничних випадках у них можливе наростання внутрішньої напруги, пов'язаної з прагненням контролювати кожен нюанс власної поведінки і з тривожністю через найменшу її спонтанність. Занепокоєння викликають особи підліткового віку через те, що майже половина з них все-таки є ще незрілою і має низький рівень самоконтролю за своїми вчинками та поведінкою. Таким чином ця категорія в більшій мірі може мати яскраво виражену залежність від

соціальних мереж, яка не буде обмежуватись лише пошуком необхідної інформації або безвинного спілкування.

Література

1. Валлерстайн И. Социальное изменение вечно? Ничто никогда не изменяется? // Социол.исслед. – 1997. - №1. С. 16-19
2. Лалл Джеймс. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід / Пер. з англ. – К.: «К.І.С.», 2002. – 264с.
3. Майерс Д. Социальная психология. – С.-Пб.: Питер, 1998. – 354 с.
4. Подольська Є.А., Дікова-Фаворська О.М. Соціологія: Навч. посібник для вищих навчальних закладів – Житомир, 2007. – 440 с.

Павлик Надія

*кандидат педагогічних наук,
доцент, докторант кафедри
соціальної педагогіки
Житомирського державного
університету імені Івана Франка*

ДІАЛЕКТИЧНІ ЗАКОНИ РОЗВИТКУ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Розглядаючи методологію як вчення про принципи побудови, форми і способи пізнання, на загальнофілософському рівні методологія відображає загальні принципи пізнання та категоріальний склад науки в цілому (гранично широкі поняття, як-от причина, наслідок, необхідність, можливість, дійсність); висвітлення найбільш загальних зв'язків реального світу у цілісності; відображає метатеоретичний рівень наукового пізнання через опис парадигм, стилів мислення, картини світу [1; 2].

Аналіз наукової літератури свідчить, що загальнофілософська методологія представляється авторами через призму двох основних методів - діалектичного та метафізичного. Розкриємо теорію організації неформальної освіти молоді через призму діалектичного методу пізнання.

З точки зору діалектики, базовим філософським методом пізнання виступають діалектичні закони єдності та боротьби протилежностей; єдності загального, особливого та одиничного; єдності форми та змісту; переходу кількісних змін у якісні. Спроекуємо їх на проблему нашого дослідження.

Дія закону єдності та боротьби протилежностей виражається у системній взаємодії формальної та неформальної освіти як протилежних за змістом і формою процесів. А саме, єдність формальної та неформальної освіти визначається, по-перше, загальними цілями їх упровадження на індивідуальному (підвищення